Aan de raad van de gemeente Olst-Wijhe.

Oordeelsvormende raadsbijeenkomst d.d.	5 oktober 2026	agendapunt 5
Raadsvergadering, d.d.	26 oktober 2026	agendapunt 11

Portefeuillehouder	Wethouder Hans Olthof
Zaaknummer	55704-2026
Datum B&W-besluit	22-09-2026

Onderwerp
Voorstel tot verhoging kostendekkendheid leges

BIJLAGEN:
- Motie 2024 Verhogen kostendekkendheid leges
- Memo uitvoering motie kostendekkendheid

AANLEIDING

De raad heeft op 1 juli 2024 de motie ‘Verhogen kostendekkendheid leges’ aangenomen. Met die motie heeft de raad gevraagd om te onderzoeken of de legestarieven nog in een goede verhouding staan tot de kosten die de gemeente maakt. In 2026 is dit onderzocht. Uit het onderzoek blijkt dat de gemeente niet volledig kostendekkend opereert. Het deel van de kosten dat niet via leges wordt gedekt, komt ten laste van de algemene middelen. Om de baten en lasten beter met elkaar in balans te brengen, zijn drie scenario’s onderzocht.

Scenario 1
In scenario 1 worden de tarieven vastgesteld vanuit het uitgangspunt van volledige kostendekkendheid. Dat betekent dat de geraamde kosten volledig worden gedekt door de geraamde legesinkomsten. Dit scenario heeft het grootste financiële effect, maar vraagt bestuurlijke afweging omdat de tariefstijgingen gevolgen kunnen hebben voor inwoners, ondernemers, verenigingen, stichtingen en maatschappelijke initiatieven. Ambtelijk vraagt dit om extra aandacht voor de fiscaal-juridische onderbouwing van de kostendekkendheid, zodat de tarieven juridisch houdbaar blijven.

Scenario 2
In scenario 2 worden de tarieven vooral bepaald aan de hand van regionale vergelijkingen, economische draagkracht en de gewenste positie van Olst-Wijhe ten opzichte van omliggende gemeenten. Volledige kostendekkendheid is hierbij niet leidend; het accent ligt op uitlegbare en maatschappelijk aanvaardbare tarieven. Dit scenario leidt tot een beperkter financieel effect, maar zorgt voor een beter uitlegbaar tariefbeeld voor inwoners, ondernemers en organisaties.

Scenario 3
Scenario 3 beoogt een gefaseerde groei naar een bestuurlijk gewenst niveau van kostendekkendheid. Voor 2027 wordt aangesloten bij indexatie en regionale gemiddelden. In de jaren daarna wordt toegewerkt naar 90% kostendekkendheid voor hoofdstuk 2 en naar een bestuurlijk gewenst niveau voor hoofdstuk 3. Binnen dit groeipad worden ook procesoptimalisatie, uitvoerbaarheid en bestuurlijke keuzes over het faciliteren van ondernemers, maatschappelijke organisaties en initiatiefnemers betrokken.

Scenario 1 vormt de basis voor dit voorstel. Daarmee kiest het college voor volledige kostendekkendheid als uitgangspunt, met de kanttekening dat niet-commerciële evenementen worden ontzien. De drie scenario’s en de bijbehorende financiële en maatschappelijke gevolgen zijn nader uitgewerkt in de bijgevoegde memo.

BEOOGD RESULTAAT

Met dit voorstel geeft de raad richting aan de uitvoering van de motie ‘Verhogen kostendekkendheid leges’ uit 2024. Het beoogde resultaat is dat de niet wettelijk vastgestelde leges vanaf 2027 worden gebaseerd op volledige kostendekkendheid, voor zover dit juridisch mogelijk is. Daarmee worden de baten en lasten

beter met elkaar in balans gebracht en wordt een groter deel van de kosten gedragen door de aanvrager van de betreffende dienst of vergunning. Voor niet-commerciële evenementen wordt hiervan afgeweken, zodat verenigingen, stichtingen en maatschappelijke initiatieven op dit onderdeel worden ontzien. Deze keuze leidt tot een structurele stijging van de legesinkomsten van indicatief €365.000,- vanaf 2027. De financiële gevolgen worden verwerkt bij de vaststelling van de Legesverordening 2027 en via een begrotingswijziging op de begroting 2027-2030.

KADER
Gemeentewet, artikel 229, lid 1 en 2 en artikel 229b
Paspoortwet
Wet Nederlandse Identiteitskaart
Europese Dienstenrichtlijn
Omgevingswet
Algemene plaatselijke verordening gemeente Olst-Wijhe
Overig beleidskader
Motie Verhogen kostendekkendheid leges 2024

ARGUMENTEN

Argumenten voor:

1. Het college vindt scenario 1 het meest aansluiten bij de strekking van de motie met het onderwerp: ‘Verhogen kostendekkendheid leges’. De raad heeft gevraagd te onderzoeken wat een realistisch niveau is voor de niet wettelijk vastgestelde leges en de financiële gevolgen daarvan te betrekken bij de begroting. Met scenario 1 wordt gekozen voor volledige kostendekkendheid, voor zover dit juridisch mogelijk is.

2. Scenario 1 heeft van de onderzochte scenario’s het grootste financiële effect, indicatief €365.000,-

3. Omdat dit scenario uitgaat van volledige kostendekkendheid, worden de legesinkomsten het meest in lijn gebracht met de kosten die de gemeente maakt. Het actuele kostendekkingsonderzoek geeft een scherper en vollediger beeld van de verhouding tussen tarieven en onderliggende kosten dan in de afgelopen jaren beschikbaar was. Daarmee ontstaat een beter onderbouwde basis om de tarieven opnieuw te wegen en deze, waar nodig, meer in lijn te brengen met de kosten die de gemeente maakt. Daarmee draagt dit scenario het sterkst bij aan het beperken van het deel van de kosten dat via de algemene middelen moet worden gedekt.

4. Uit onderzoek blijkt dat niet alle hoofdstukken volledig kostendekkend zijn en dat vooral bij omgevingsvergunningen en APV-gerelateerde vergunningen ruimte bestaat om de kostendekkendheid te verhogen. Door te kiezen voor volledige kostendekkendheid worden de kosten van een dienst of vergunning in beginsel gedragen door de aanvrager daarvan. Daarmee wordt de druk op de algemene middelen beperkt.

5. Voor niet-commerciële evenementen wordt afgeweken van volledige kostendekkendheid. Uit de memo blijkt dat deze categorie gevolgen kan hebben voor verenigingen, stichtingen en maatschappelijke initiatieven. Het college vindt het daarom wenselijk om deze evenementen te ontzien.

6. De hogere legesinkomsten zijn dekking van bestaande en noodzakelijke uitvoeringskosten. De inkomsten zijn rechtstreeks verbonden aan kosten voor onder meer personele capaciteit, juridische toetsing, procesbegeleiding, administratieve verwerking, kwaliteitsborging en overige uitvoeringskosten.

Argumenten tegen:

1. Volledige kostendekkendheid leidt ertoe dat tarieven op onderdelen hoger liggen dan in omliggende gemeenten. Daardoor ontstaat het risico dat inwoners, ondernemers of organisaties hun aanvraag verplaatsen, uitstellen of achterwege laten. Dit doet zich voor bij huwelijksvoltrekkingen, maar ook bij evenementen, standplaatsen en andere vergunningplichtige activiteiten.

2. Volledige kostendekkendheid legt extra druk op specifieke doelgroepen. Bij gehandicaptenparkeerkaarten betekent volledige kostendekkendheid dat ook de kosten van de medische keuring volledig worden doorberekend. Hierdoor ontstaat extra financiële druk bij een doelgroep die vanwege een beperking of medische omstandigheden juist afhankelijk kan zijn van ondersteuning om zelfstandig te kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Daarmee raakt deze keuze ook aan de lijn uit het bestuursakkoord om inwoners zo zelfstandig mogelijk te laten leven en mee te laten doen in de samenleving.

4. Een forse stijging van tarieven voor onder meer drank- en horecavergunningen en evenementenvergunningen kan negatieve gevolgen hebben voor de levendigheid van kernen en het lokale ondernemersklimaat . Ondernemers en organisatoren dragen bij aan de sociale samenhang, lokale voorzieningen en de economische vitaliteit van de gemeente. Daarmee raakt de keuze voor scenario 1 aan het bestuursakkoord, waarin economisch perspectief, leefbare kernen en een financieel verantwoorde uitvoering gezamenlijk worden gewogen.

5. Als inwoners of organisaties de kosten van een vergunning te hoog vinden, kan dit ertoe leiden dat zij afzien van een aanvraag of activiteiten zonder vergunning uitvoeren, bijvoorbeeld bij kapvergunningen. Wanneer meer activiteiten zonder vergunning plaatsvinden, kan dit leiden tot extra werk voor toezicht en handhaving. Dit effect moet nog nader financieel worden uitgewerkt, maar is wel een uitvoeringsrisico dat bij de keuze voor hogere tarieven moet worden meegewogen.

DRAAGVLAK EN PARTICIPATIE
Externe participatie is voor dit voorstel niet van toepassing.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES

De voorgestelde tariefaanpassingen zorgen vanaf 2027 voor een structurele stijging van de inkomsten uit leges. Op basis van de uitgevoerde kostendekkingsanalyse leidt dit tot een structurele stijging van de inkomsten uit leges van indicatief € 365.000,-. De financiële consequenties worden verwerkt via een begrotingswijziging op de begroting 2027-2030 bij de vaststelling van de Legesverordening 2027.

De hogere inkomsten zijn geen bezuiniging. Ze zorgen ervoor dat de inkomsten uit leges beter aansluiten bij de werkelijke kosten die de gemeente maakt voor de uitvoering van deze diensten.

Bij de jaarlijkse actualisatie van de Legesverordening wordt opnieuw bekeken of de geraamde en werkelijke opbrengsten en kosten nog passen bij de gewenste kostendekkingspercentages.

AANPAK/UITVOERING

Met dit voorstel bepaalt de raad de uitgangspunten voor de legestarieven vanaf 2027. De exacte tarieven worden in de legesverordening verwerkt welke in december aan de raad wordt voorgelegd ter besluitvorming.

De financiële gevolgen voor de begroting worden verwerkt via een begrotingswijziging bij de Begroting 2027-2030.

Bij de jaarlijkse actualisatie van de Legesverordening wordt gecontroleerd of de geraamde en werkelijke legesopbrengsten niet hoger zijn dan de kosten die aan de leges mogen worden toegerekend. Daarmee

wordt bewaakt dat de gemeente geen winst maakt op de leges.

Na vaststelling van de Legesverordening 2027 wordt deze gepubliceerd, zodat deze in werking kan treden.

VOORSTEL

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. Scenario 1, volledige kostendekkendheid vanuit financieel oogpunt, vast te stellen als uitgangspunt voor de uitwerking van de Legesverordening 2027. Met uitzondering van de tarieven voor:
   - huwelijk in het gemeentehuis;
   - huwelijk op een andere locatie;
   - partnerschapsregistratie en daarmee samenhangende huwelijkstarieven;
   - gehandicaptenparkeerkaarten;

   waarvoor de tarieven per 1 januari 2027 worden vastgesteld op basis van het regionale gemiddelde zoals opgenomen in scenario 2.

2. Vast te stellen dat de niet wettelijk vastgestelde leges vanaf 2027 worden gebaseerd op volledige kostendekkendheid, voor zover dit juridisch mogelijk is.

3. Vast te stellen dat niet-commerciële evenementen worden uitgezonderd van volledige kostendekkendheid, zodat verenigingen, stichtingen en maatschappelijke initiatieven op dit onderdeel worden ontzien.

4. De financiële gevolgen van deze uitgangspunten te verwerken bij de vaststelling van de Legesverordening 2027 en via een begrotingswijziging op de begroting 2027-2030.

5. Bij de jaarlijkse actualisatie van de Legesverordening te toetsen of de geraamde legesopbrengsten niet hoger zijn dan de kosten die aan de leges mogen worden toegerekend.

Burgemeester en wethouders van Olst-Wijhe

de secretaris	de burgemeester
Sjoerd van den Berg	Sietske Poepjes

Onderwerp Besluit verhoging kostendekkendheid leges

De raad van de gemeente Olst-Wijhe;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 15 september 2026,

gelet op artikel 229b van de Gemeentewet en de Legesverordening gemeente Olst-Wijhe,

besluit:

1. Scenario 1, volledige kostendekkendheid vanuit financieel oogpunt, vast te stellen als uitgangspunt voor de uitwerking van de Legesverordening 2027. Met uitzondering van de tarieven voor:
   - huwelijk in het gemeentehuis;
   - huwelijk op een andere locatie;
   - partnerschapsregistratie en daarmee samenhangende huwelijkstarieven;
   - gehandicaptenparkeerkaarten;

   waarvoor de tarieven per 1 januari 2027 worden vastgesteld op basis van het regionale gemiddelde zoals opgenomen in scenario 2.

2. Vast te stellen dat de niet wettelijk vastgestelde leges vanaf 2027 worden gebaseerd op volledige kostendekkendheid, voor zover dit juridisch mogelijk is.

3. Vast te stellen dat niet-commerciële evenementen worden uitgezonderd van volledige kostendekkendheid, zodat verenigingen, stichtingen en maatschappelijke initiatieven op dit onderdeel worden ontzien.

4. De financiële gevolgen van deze uitgangspunten te verwerken bij de vaststelling van de Legesverordening 2027 en via een begrotingswijziging op de begroting 2027-2030.

5. Bij de jaarlijkse actualisatie van de Legesverordening te toetsen of de geraamde legesopbrengsten niet hoger zijn dan de kosten die aan de leges mogen worden toegerekend.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering d.d. 26 oktober 2026

De raad voornoemd,
de griffier de voorzitter

Anne-Marie Holleman Sietske Poepjes